

Benzodiazepine discontinuering

Evidence based medicine?

Refereeravond Gelderse Roos
8 maart 2005

Dr. C.C. Kan
Afdeling Psychiatrie UMC St Radboud Nijmegen

Inhoud presentatie

1. **Inleiding**
2. **Benzodiazepine reductie in de eerste lijn: Benzoredux-project¹**
3. **Meta-analyse en systematische review**
4. **Algemene conclusie**

¹ Benzoredux-studiegroep: R.C. Oude Voshaar, W.J.M.J. Gorgels, A.J.J. Mol, A.J.L.M. van Balkom, E.H. van de Lisdonk, M.H.M. Breteler en F.G. Zitman

1. Inleiding: benzodiazepinegebruik staken?

Therapeutische effectiviteit benzodiazepinen

Bijwerkingen chronisch gebruik:

- Verslaving: 40 - 52%
- Verhoogd risico op verkeersongevallen
- Verhoogd valrisico $\Rightarrow$ heupfractuur
- Verminderde geheugenfunctie

Discrepantie tussen richtlijnen en klinische praktijk

1. Inleiding: Protocollen

Protocollen benzodiazepine reductie:

Engeland: Mental Health Foundation (Russel & Lader 1993)

Nederland: Geneesmiddelen bulletin (Anoniem 1994)

Amerika: -

2. Benzoredux: Vraagstellingen

Doel: Evaluatie van benzodiazepine reductie in de eerste lijn m.b.v. een gefaseerde aanpak

Vraagstellingen:

Fase 1:

Minimale interventie:

- Effectief op lange termijn?

Fase 2:

Gereguleerde dosisreductie:

- Effectief?
- Lange termijn effecten?
- Aanvullende waarde psychotherapie?
- Kosten effectiviteit

2. Benzoredux: Onderzoeksopzet

30 huisartspraktijken; 2964 chronisch benzodiazepine gebruikers

```
graph TD; A[30 huisartspraktijken; 2964 chronisch benzodiazepine gebruikers] --> B[FASE I: Medicatiebestanden]; B --> C[Stopbrief n = 2004]; C --> D[19 huisartspraktijken; 2061 chronisch benzodiazepine gebruikers];
```

FASE I: Medicatiebestanden

Stopbrief
n = 2004

19 huisartspraktijken; 2061 chronisch benzodiazepine gebruikers

2. Benzoredux: Onderzoeksopzet

30 huisartspraktijken; 2964 chronisch benzodiazepine gebruikers

FASE I: Medicatiebestanden

Stopbrief
n = 2004

Bezoekt huisarts
n = 1321

FASE II: Medicatiebestanden + interviews

19 huisartspraktijken; 2061 chronisch benzodiazepine gebruikers

2. Benzoredux: Onderzoeksopzet

30 huisartspraktijken; 2964 chronisch benzodiazepine gebruikers

FASE I: Medicatiebestanden

Stopbrief
n = 2004

Bezoekt huisarts
n = 1321

FASE II: Medicatiebestanden + interviews

Stoppers
n = 285

Geen behandeling
n = 109

19 huisartspraktijken; 2061 chronisch benzodiazepine gebruikers

2. Benzoredux: Onderzoeksopzet

30 huisartspraktijken; 2964 chronisch benzodiazepine gebruikers

FASE I: Medicatiebestanden

Stopbrief
n = 2004

Bezoekt huisarts
n = 1321

FASE II: Medicatiebestanden + interviews

Stoppers
n = 285

Geen behandeling
n = 109

Dosisreductie + therapie
n = 73

Dosisreductie alleen
n = 73

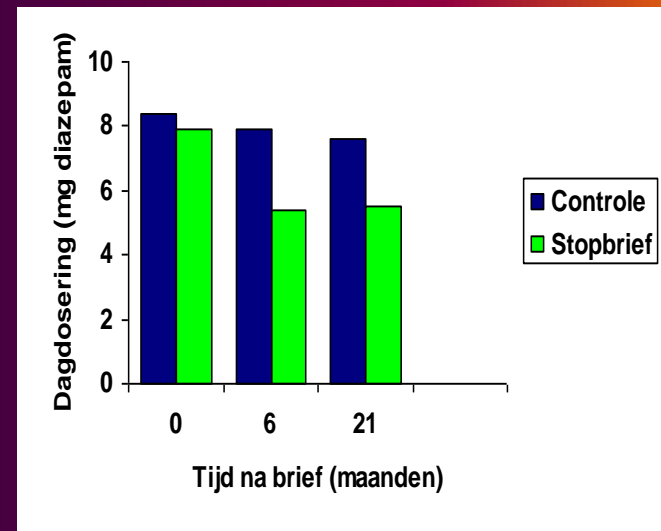
Geen behandeling
n = 34

Niet-Stoppers
n = 1036

19 huisartspraktijken; 2061 chronisch benzodiazepine gebruikers

2. Benzoredux fase I: Stopbrief¹

Reductie benzodiazepinegebruik:

Prevalentie stoppers: - 28% na 6 maanden
- 16% na 21 maanden

2. Benzoredux fase I: Stopbrief^{1;2}

Predictoren stoppen benzodiazepinegebruik²:

	multivariate logistische regressie:	OR [95% B.I.]
- Mannelijk geslacht		1.7 [1.3 – 2.5]
- Dosering < 7.5 mg diazepam eqv.		4.0 [2.5 – 10.0]
- Gebruiksduur < 2 jaar		3.3 [2.5 – 7.6]
- Gebruik van slechts 1 BZD		5.0 [2.5 – 10.0]
- Gebruik van middel korte halfwaardetijd		1.7 [1.1 – 2.5]

Predictoren terugval:

	multivariate cox-regressie:
- > 1 BZD	
- Formeel hypnoticum	
- Antidepressivum na 6 maanden	
- Dosering < 10 mg diazepam eqv.	
- Algemene gezondheidsbeleving	

Prescriptiebestanden²:

	(n=1707)
	RR [95% B.I.]
-	1.9 [1.3 – 2.8]
-	0.7 [0.5 – 1.0]
-	0.6 [0.3 – 0.9]
-	-
-	-

Interviews¹:

	(n=109)
	RR [95% B.I.]
-	-
-	-
-	-
-	2.4 [1.2 – 4.7]
-	0.98 [0.97 – 0.99]

¹ Oude Voshaar & Gorgels et al., *Family Practice*, 2003

² Gorgels & Oude Voshaar et al., *Alcohol and Drug Dependence*, in press

2. Benzoredux: Onderzoeksoopzet

30 huisartspraktijken; 2964 chronisch benzodiazepine gebruikers

FASE I: Medicatiebestanden

Stopbrief
n = 2004

Bezoekt huisarts
n = 1321

FASE II: Medicatiebestanden + interviews

Stoppers
n = 285

Geen behandeling
n = 109

Dosisreductie + therapie
n = 73

Dosisreductie alleen
n = 73

Geen behandeling
n = 34

19 huisartspraktijken; 2061 chronisch benzodiazepine gebruikers

2. Benzoredux: Interventies RCT

Tijdspad (in weken):

nul

een

twee

drie

vier

vijf

zes

zeven

acht

Huisartsconsulten:

C1

C2

C3

C4

C5

C6

Acties huisarts:

Omzetten
diazepam

⇓
75%

⇓
50%

⇓
25%

⇓
0%

Afsluiten
interventie

Groepsbijeenkomsten:

een

twee

drie

vier

vijf

2. Benzoredux: Interventies RCT

Inhoud groepsbijeenkomsten:

1. Psychoeducatie langdurig benzodiazepinegebruik
2. Progressieve relaxatietraining (Jacobson)
3. Cognitieve therapie gericht op interpretatie ontwenningverschijnselen

2. Benzoredux: Baseline meting RCT

Kenmerken populatie (n=180):

- Leeftijd: 63 jaar
- 70% vrouw

Benzodiazepinegebruik:

- Duur gebruik: 13.5 jaar
- Dosering: 8.4 mg diazepam eqv.

Bendep-SRQ:

- Problematisch gebruik
- Preoccupatie
- Gebrek aan therapietrouw
- Onttrekkingsverschijnselen

Gem. (sd) score¹

- 1.5 (1.3)
- 2.4 (1.5)
- 0.6 (1.6)
- 2.0 (1.9)

¹ Oude Voshaar, Mol, et al., *Comprehensive Psychiatry*, 2003

2. Benzoredux: Baseline meting RCT

Psychopathologie op baseline:

General Health Questionnaire-12:

Score:

2.6 (3.3)

34% DSM-IV cases

Profiles of Mood State:

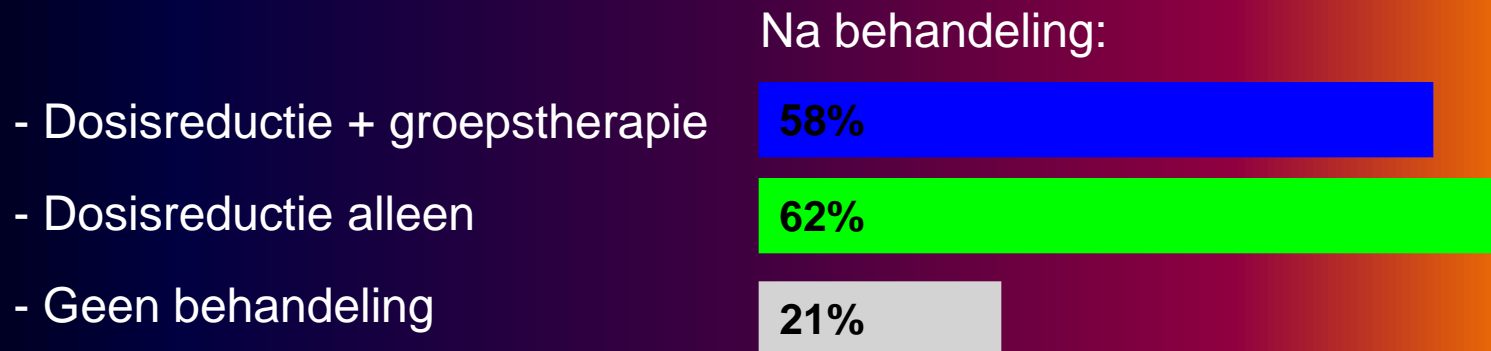
% in vijfde quintile (norm = 20%)

- Depressie 46%
- Irritatie/boosheid 27%
- Vermoeidheid 41%
- Geen kracht 36%
- Gespannenheid 29%

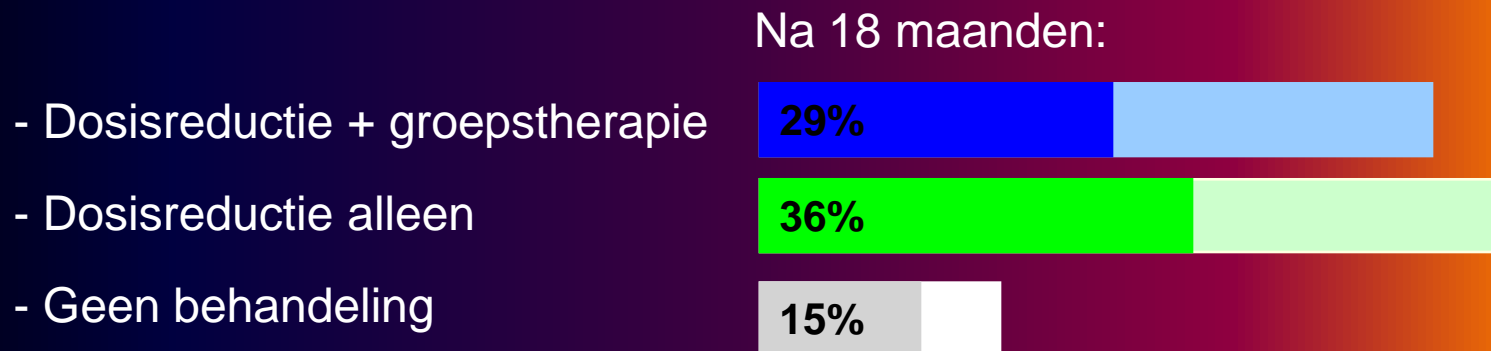
2. Benzoredux: Geprotocolleerde dosisreductie¹

1. Primaire effectmaat: Benzodiazepinegebruik (% stoppers)

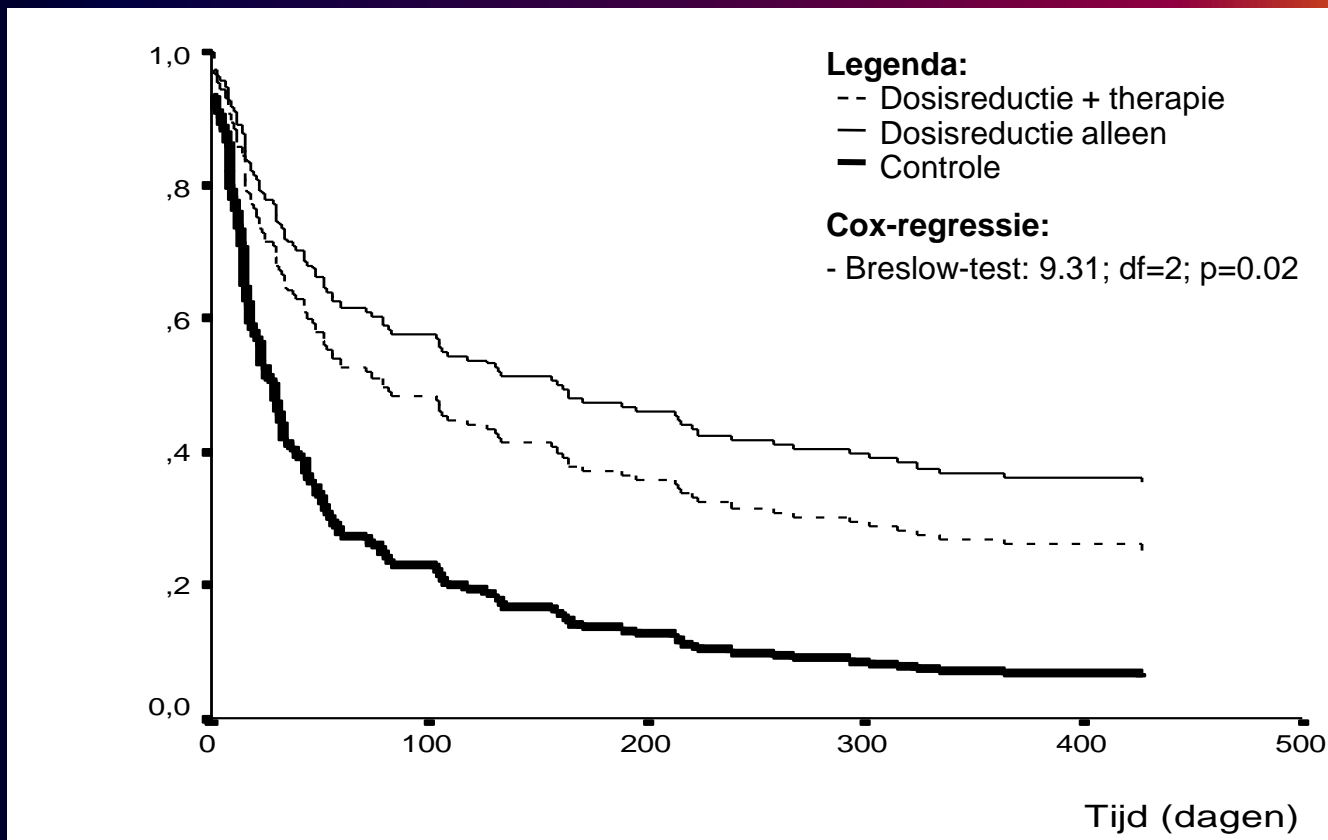
2. Benzoredux: Geprotocolleerde dosisreductie¹

1. Primaire effectmaat: Benzodiazepinegebruik (% stoppers)

2. Benzoredux: Prognostische factoren

Terugvalcurve: Eerste benzodiazepinerecept na interventie

2. Benzoredux: Prognostische factoren

Univariate voorspellers	Risk ratio [95% B.I.]	Variantie
- Behandeling:		19%
GD+P	2.4 [1.5 - 3.9]	
GDA	2.9 [1.8 - 4.8]	
- Aanvangsdosering (per 10 mg)	1.5 [1.2 - 1.9]	14%
- Dosisreductie na stopbrief (<=>50%)	2.1 [1.4 - 3.3]	13%
- Low potency benzodiazepine		
- Gebruiksduur (jaren)		
- Roken (ja/nee)		
- Alcoholgebruik (ja/nee)	1.7 [1.2 - 2.5]	8%
- Onttrekkingssymptomen (BWSQ)		
- Preoccupatie (Bendep-SRQ)		
- Gebrek aan therapietrouw	2.4 [1.1 - 5.2]	5%
- Negativisme (NVM)		
- Gespannenheid (POMS)		

2. Benzoredux: Geprotocolleerde dosisreductie

Secundaire effectmaten:	Effect door Interventie	Effect door staken BZD
Psychisch functioneren: (GHQ-12; POMS)	-	-
Alcoholgebruik: (prevalentie 54%; 9 E/week)	-	-
Gebruik antidepressiva: (prevalentie 20%)	-	-
Gebruik pijnmedicatie: (prevalentie 45%)	-	Vermindering

2. Benzoredux: Geprotocolleerde dosisreductie

	Δ C/E
Maatschappelijk perspectief:	
• GD+P	57
• GDA	41
Volledig farmaceutisch perspectief:	
• GD+P	10
• GDA	10
Beperkt farmaceutisch perspectief:	
• GD+P	11
• GDA	1

Extrapolatie:

Interventiekosten GDA en GD+P terugverdiend na 20, resp. 141 maanden

3. Meta-analyse benzodiazepine reductie¹

Vraagstelling:

1. Identificatie verschillende BZD discontinueringstrategieën
2. Meta-analyse resultaat per behandelstrategie

3. Meta-analyse: Studie opzet I

Zoekstrategie:

- PubMed, PsychLIT & Cochrane Library
- Periode 1966 – december 2004
- Keywords: “Benzodiazepine(s)” AND “withdrawal” OR
“detoxification” OR
“dependence” OR
“discontinuation” OR
“long-term”
- Controle referenties

3. meta-analyse: Studie opzet II

Inclusiecriteria:

- RCT benzodiazepinereductie strategie
- Eenduidige uitkomstmaat
- > 3 maanden benzodiazepinegebruik

Exclusiecriteria:

- Overzichtsartikelen
- Ongecontroleerde interventiestudies
- Dubbel publicaties
- Dierexperimenteel onderzoek
- Klinische studies naar effectiviteit benzodiazepinen
- Case studies

3. Meta-analyse: Studie opzet III

Beoordeling artikelen:

1. Identificatie relevante klinische variabelen (coding form):
  - Behandelvariabelen
  - Populatievariabelen
  - Setting

2. Kwaliteitsbeoordeling artikelen:
  - Maastricht-Amsterdam consensus lijst

3. Meta-analyse: Studie opzet IV

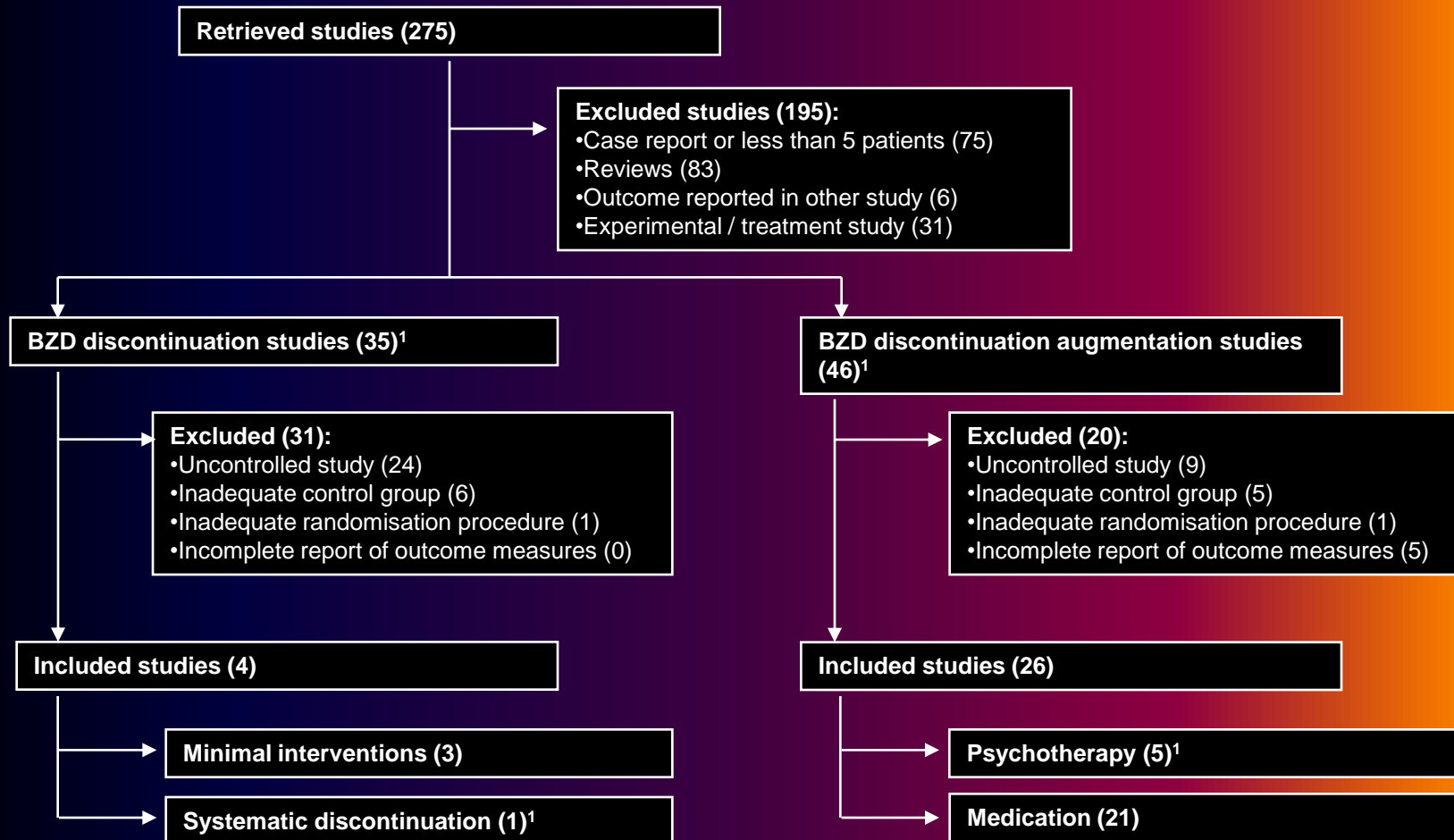
Statistische analyses:

- Uitkomstmaat is odds ratio
- Samenvoegen (pooling) van vergelijkbare interventies:

Heterogeniteit getest met common odds ratio test

- $p > 0.05$ = statistisch homogeen: fixed effect model
- $p < 0.05$ = statistisch heterogeen: random effect model

3. Meta-analyse: QUOROM-diagram

¹The study by Oude Voshaar et al (2003) was included twice because of a three-condition randomised, controlled design

3. Meta-analyse: Resultaten II

Maastricht-Amsterdam consensuslist:

- Adequate randomisation procedure
- Concealed random allocation of treatment
- Baseline similarity tested
- Control for co-interventions in design
- Check for adherence of to interventions
- Valid outcome measures
- Relevant outcome measures
- Outcome assessor blinded
- Care provider blinded
- Patiënt blinded
- Withdrawal & dropouts analysed & described
- Identical timing outcome assessment for all conditions
- Intention to treat analysis

- Specification of eligibility criteria
- Description of interventions
- Follow-up
- Adverse effects

- Sample size presented at randomisation & outcome
- Presentation of point estimates & distribution measures

Bijv.
Jones (1990)

0
-
+
-
+
-
+
-
-
-
+
+
0
+
+
-
0
0
+

Resultaten:

Range 0-18

Max. score
psychotherapie
studie = 17

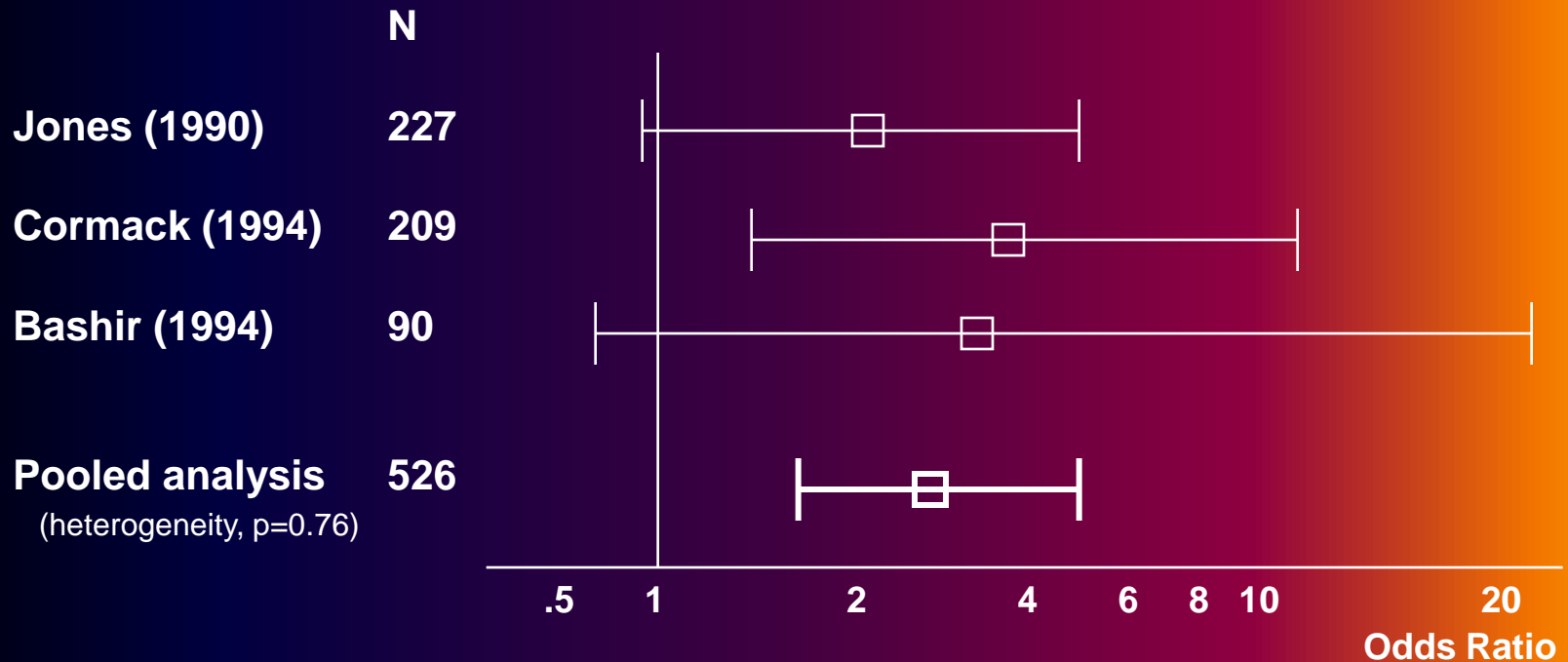
Score range
geïnccludeerde studies
8-17

Kwaliteit correleert
met publicatiejaar
($p=0.02$)

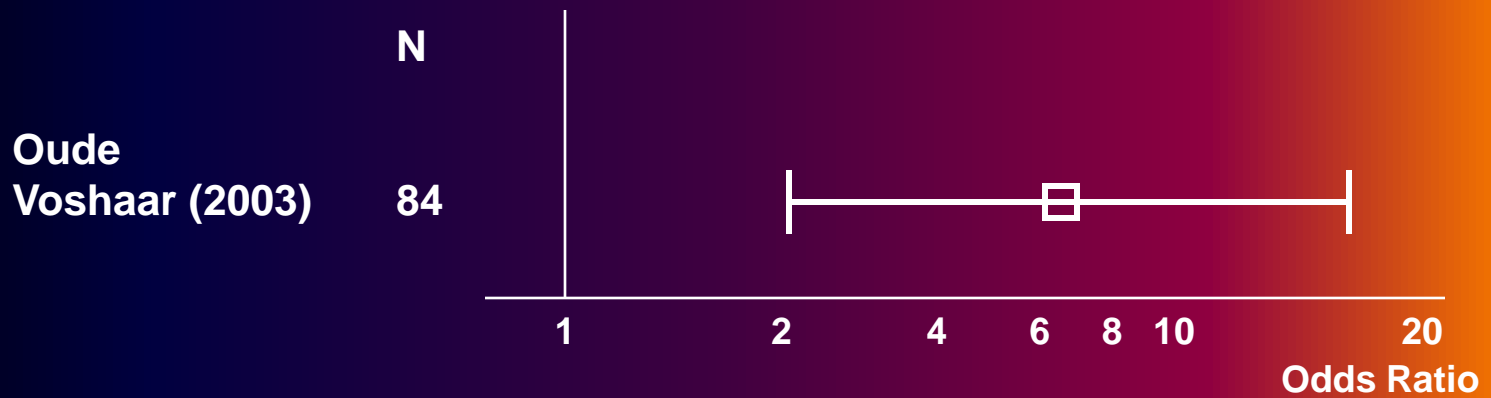
3. Meta-analyse: Resultaten IV

	Aantal studies	Aantal patiënten	Gem. leeftijd	Geslacht M / V
Minimale interventies	3	526	71	1 / 5
Dosisreductie alleen	1	84	62	1 / 2.6
Dosisreductie + psychotherapie	5	317	56	1 / 1.4
Dosisreductie + psychofarmaca	21	1333	52	1 / 1.3

3. Meta-analyse: Minimale interventies

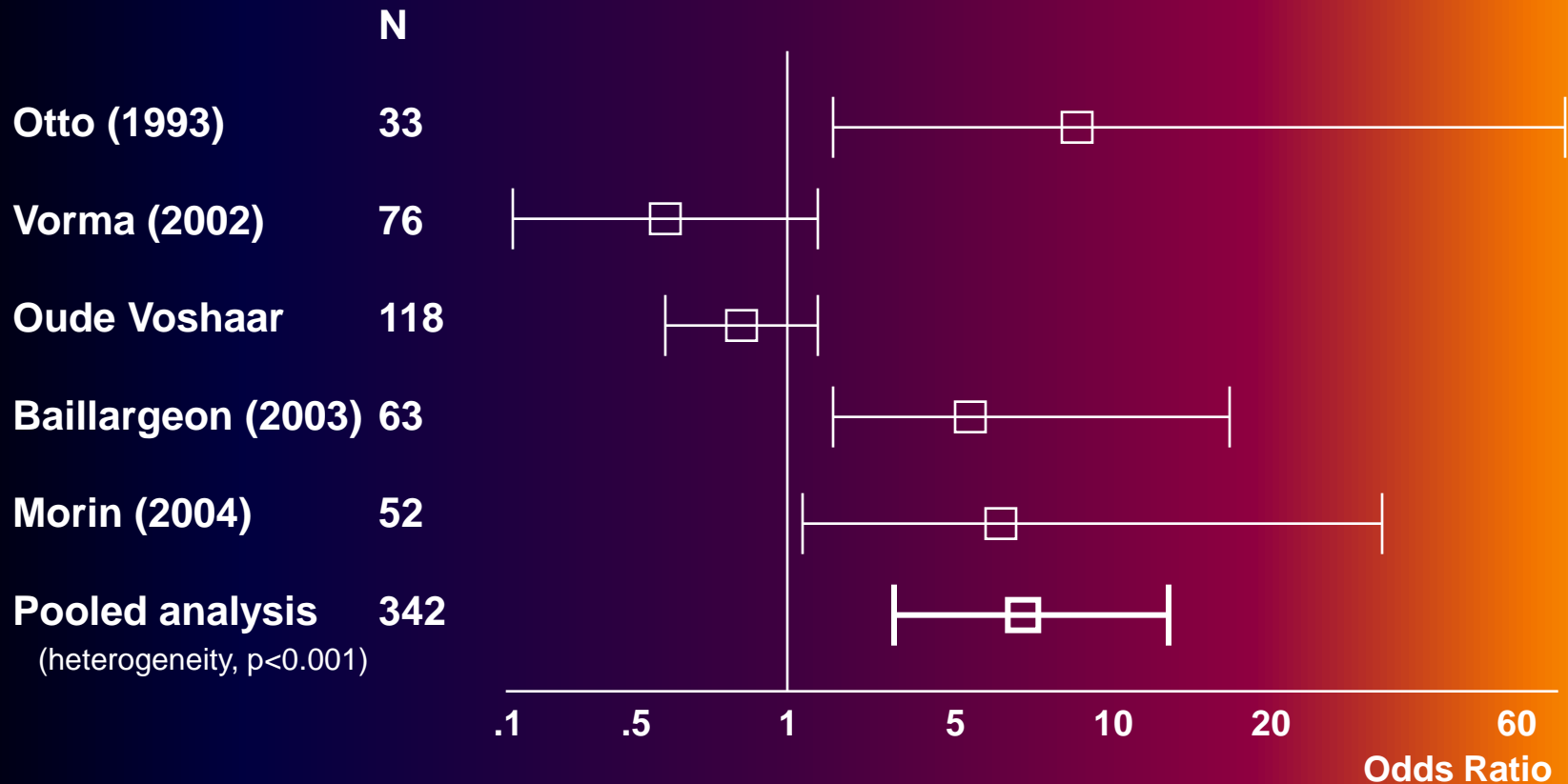

3. Meta-analyse: Dosisreductie alleen

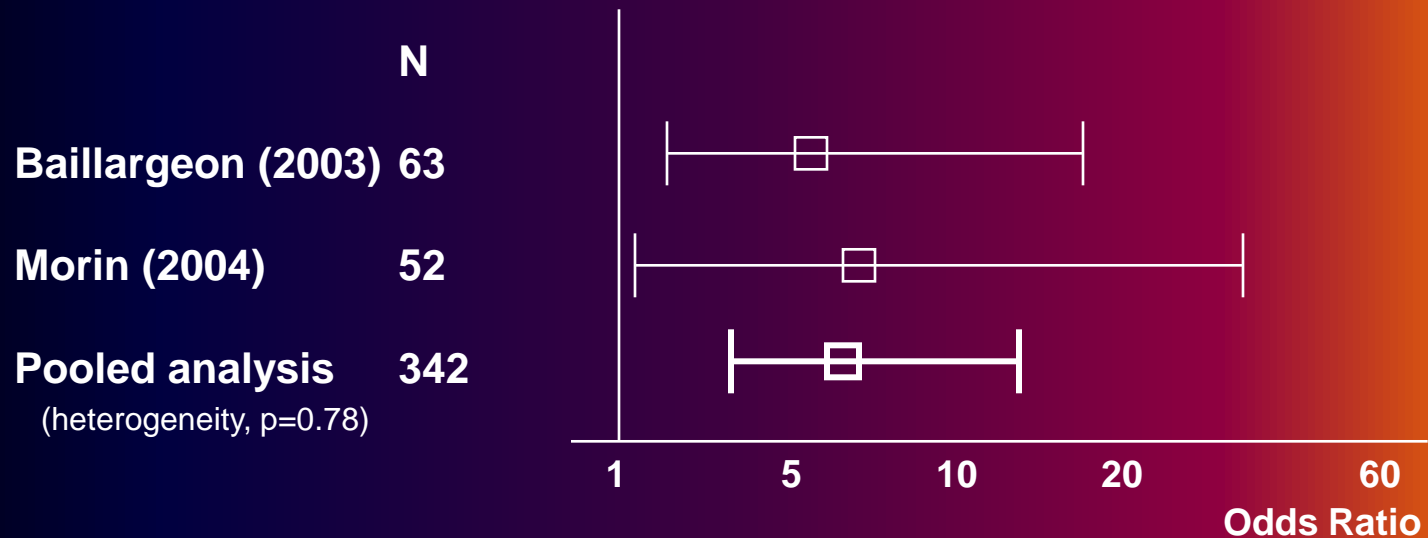

3. Meta-analyse: Dosisreductie + CBT I

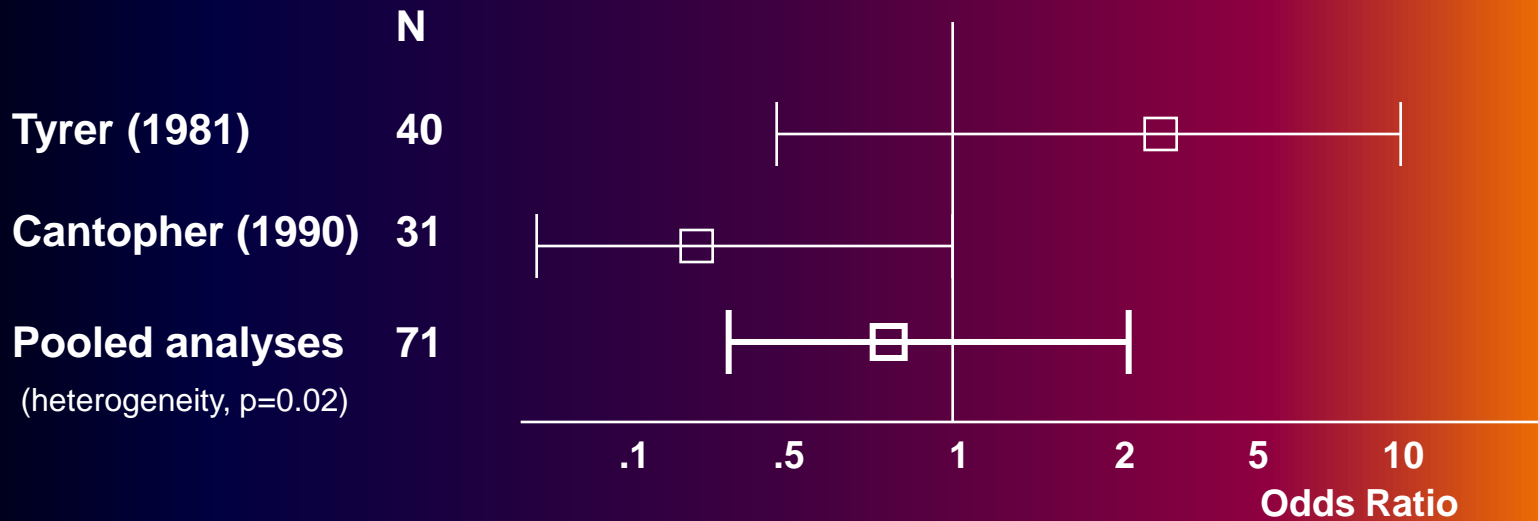

3. Meta-analyse: Dosisreductie + CBT II

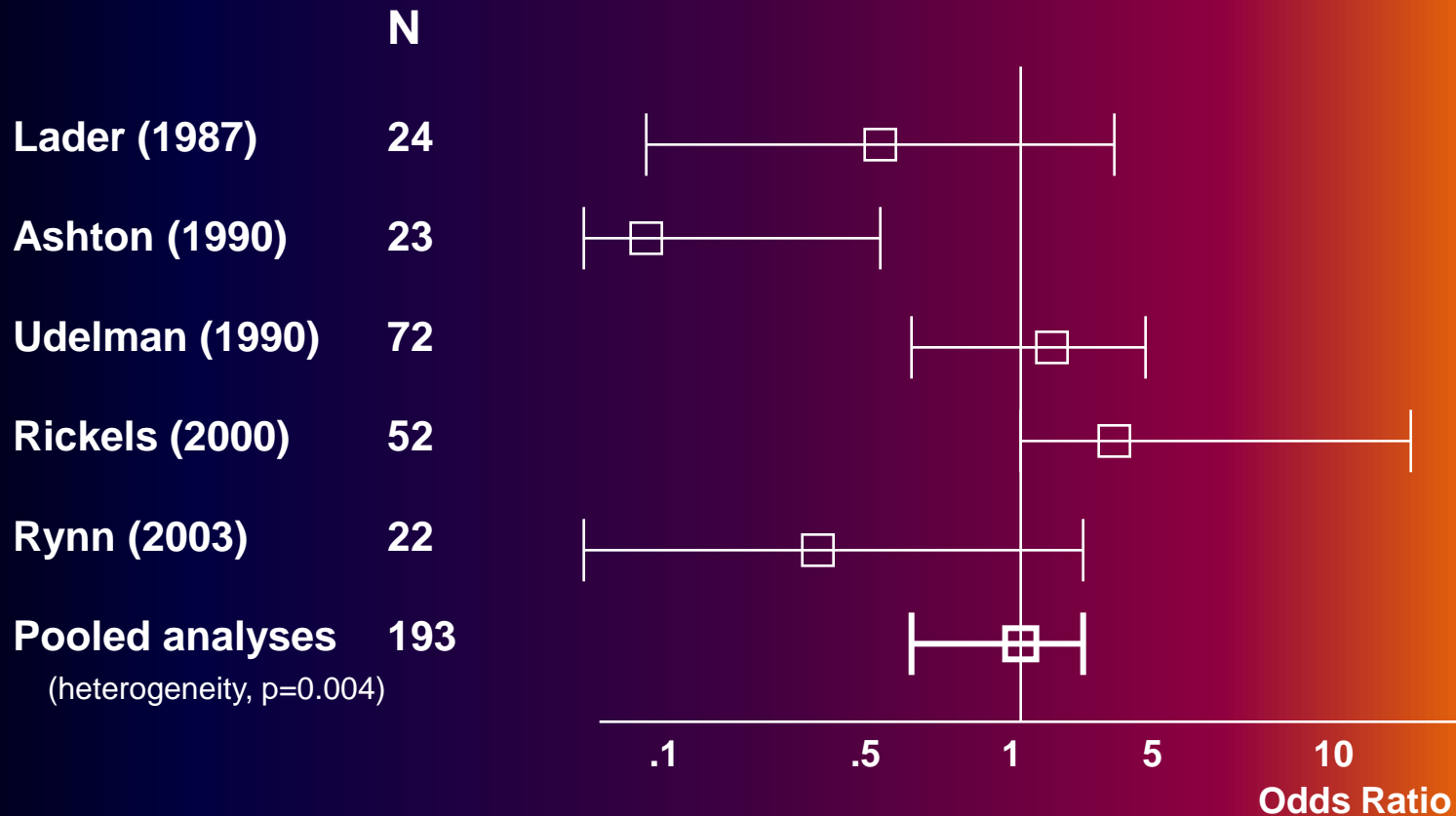
Studiepopulatie enkel insomnie

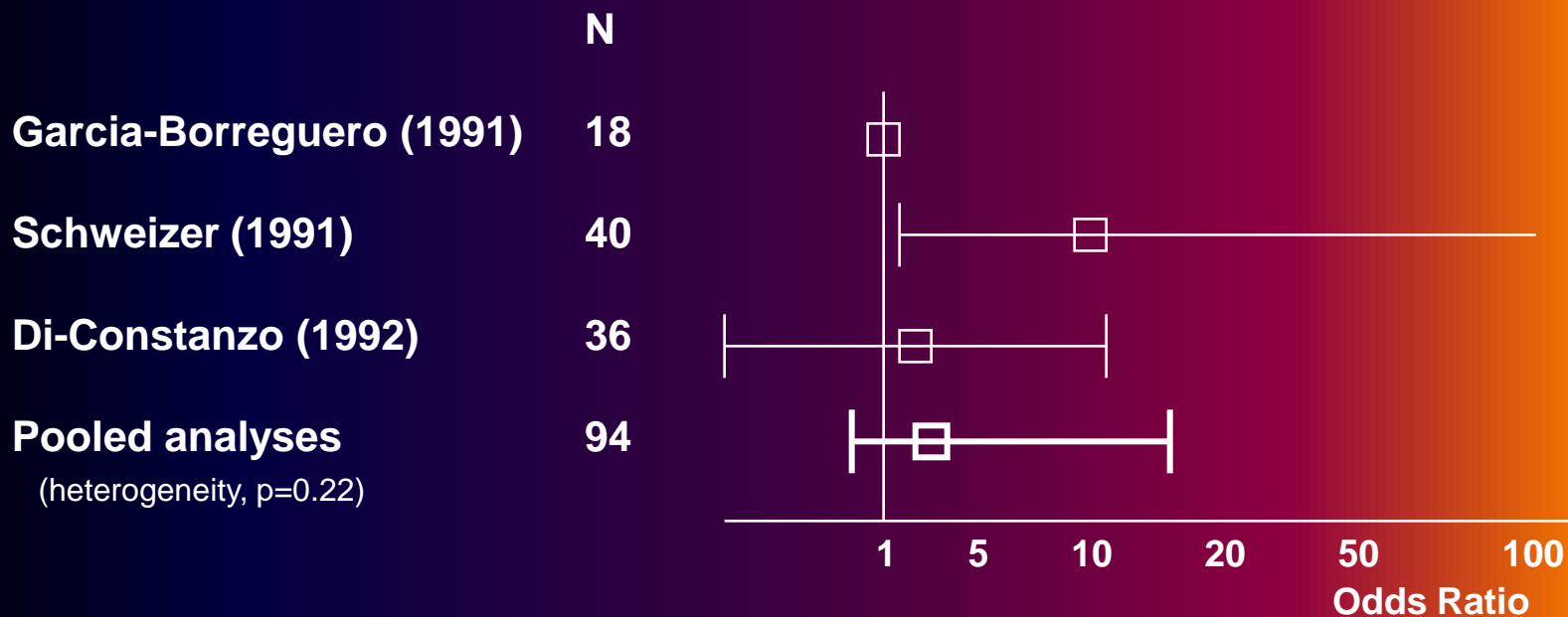
3. Meta-analyse: Dosisreductie + Propranolol

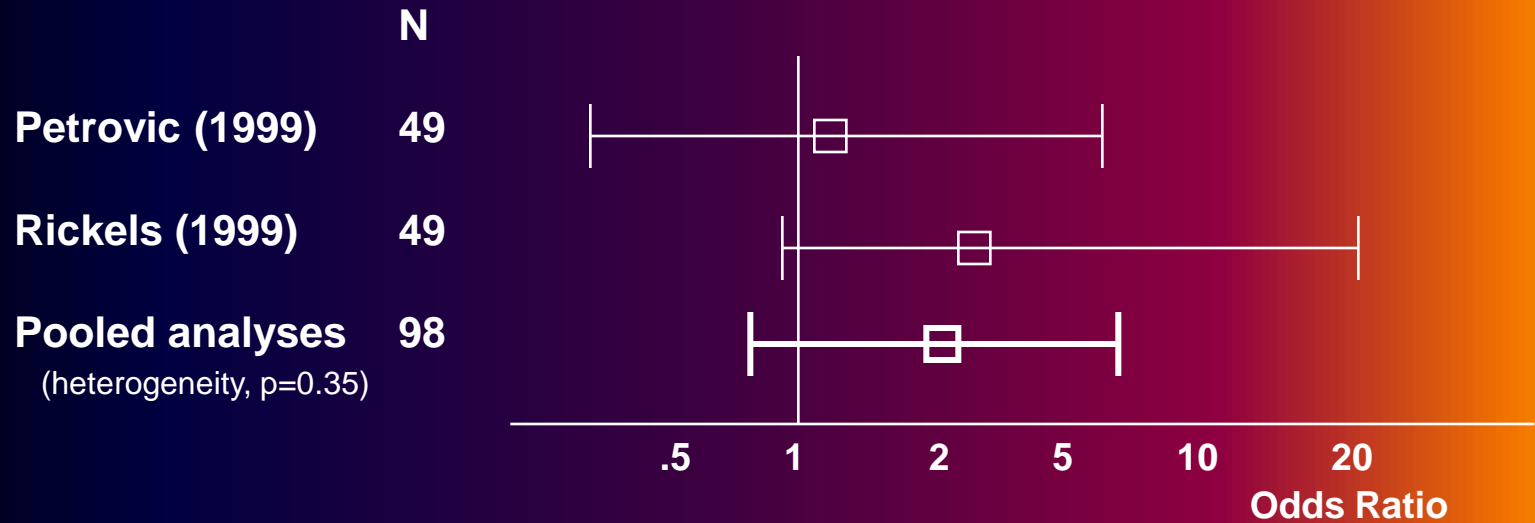
3. Meta-analyse: Dosisreductie + Buspirone

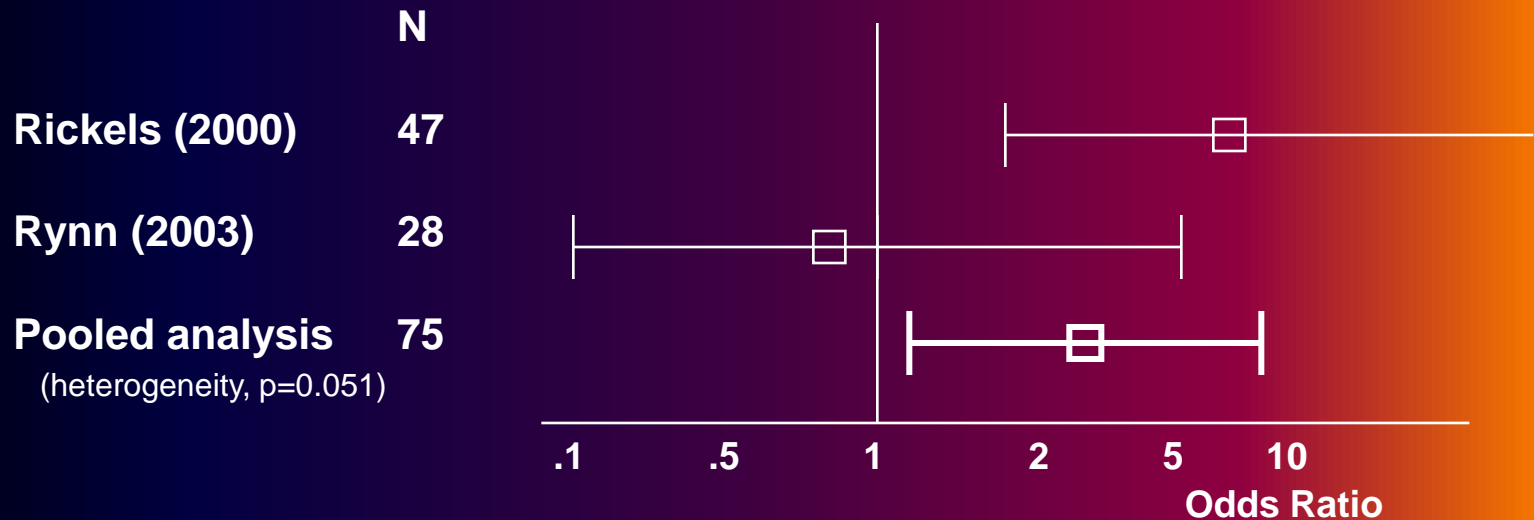
3. Meta-analyse: Dosisred. + Carbamazepine

3. Meta-analyse: Dosisreductie + Trazodone

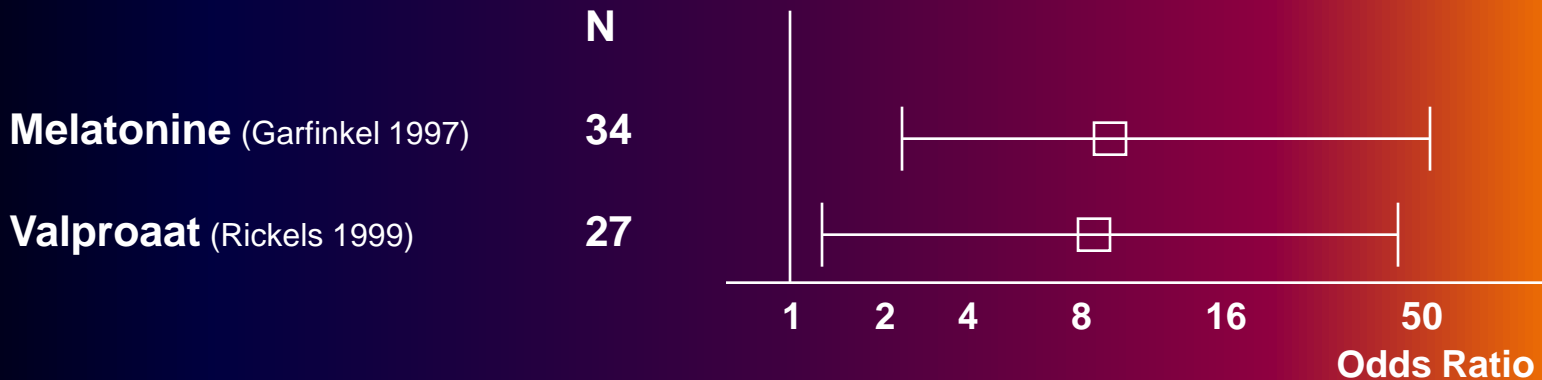

3. Meta-analyse: Dosisreductie + Imipramine

3. Meta-analyse: Dosisreductie + Diversen

Effectief in een enkele studie:

Niet effectief in een enkele studie:

- Alpidem
- Progesteron
- Dothiepin
- Hydroxyzine
- Magnesium,
- Homeogene 46, Sedatif PC
- Paroxetine.

3. Meta-analyse: Exploratieve analyses I

Doel:

Identificeren van kritische variabelen voor benzodiazepine afbouw

Methode:

Poolen van alle benzodiazepine dosisreductie studies

3. Meta-analyse: Exploratieve analyses II

Resultaten (42 studies, n=1506):

1. Hogere doseringen (>30 mg diazepam) poliklinisch minder succesvol
  - 23% (10/44) versus 58% (15-30 mg, 241/419) en 61% (371/609, 0-15 mg)
2. Omzetten naar langwerkend benzodiazepine effectief (p=0.003)
  - 71% (227/322) versus 62% (715/1163)
  - Interactie: alleen bij hogere doseringen en poliklinisch behandeling
3. Snelheid van afbouw niet relevant
  - Uitzondering: Symptoomgeleide afbouw (Ashton 1987): 98% (49/50) succes

Niet relevant voor behandelresultaat:

- Duur benzodiazepinegebruik
- Wel/geen diagnostiek verslaving
- Onderliggende problematiek (?)

4. Conclusies I

Succes minimale interventie ca. 1 : 5

Succes geprotocolleerde afbouw ca. 2 : 3

Gefaseerde aanpak is effectief

Belangrijkste prognostische factoren zijn dosering en verslaving

Behandeling goed mogelijk in eerste lijn, indicatie verwijzing:

Evidente psychopathologie

Dosering > 10 mg diazepam equivalenten

Falen in de eerste lijn

4. Conclusies II

Resultaten Benzoredux-project ondersteund door meta-analyse

Effectieve interventies (meerdere studies):

- Effectiviteit minimale interventies
- Gereguleerde dosisreductie met CBT bij insomnie
- Gereguleerde dosisreductie met imipramine

Gereguleerde dosisreductie alleen (effectief in slechts 1 studie)

Optionele interventies (eveneens 1 studie):

- Gereguleerde dosisreductie met CBT bij paniekstoornis
- Melatonine bij insomnie
- Valproïnezuur
- Flumazenil